

Fylkesmannen i
NORDLAND

- virker til Nordlands beste

Forvaltningsplan for Junkerdalsura naturreservat

Miljøvernavdelinga

6/2014

Tittel: Forvaltningsplan for Junkerdalsura naturreservat. Saltdal kommune, Nordland		
Utgiver: Fylkesmannen i Nordland		
Antall sider: 57 s inkludert vedlegg 1-4 og 6-9 8 s vedlegg 5 (bevaringsmål, egen del)	ISBN: 978-82-92558-60-7	Dato: 18.12.14
Forsidefoto: Nina Figenschau/Fylkesmannen i Nordland		
Utarbeidet av: Christian Brun-Jenssen, e-post: fmnocbj@fylkesmannen.no		
Emneord: Forvaltningsplan Junkerdalsura naturreservat Saltdal kommune Barskog Rike skogtyper		
Sammendrag: Junkerdalsura naturreservat ble fredet i 2000 og er område som domineres av rike skog- og vegetasjonstyper. Området har stor botanisk artsrikdom, mange floristisk og plantegeografisk interessante arter, varmekjære arter og ikke minst sjeldne og krevende arter. De største brukerinteressene i reservatet er knyttet til friluftsliv, reiseliv og reindrift. I forhold til skjøtsel er det viktig å få fjernet fremmede arter, primært gran. Gjenoppbygging av den gamle ferdselsveien er et ønsket tiltak både for friluftsliv og lokalt reiseliv.		

Foto:

Forsidebilde: Nina Figenschau/Fylkesmannen i Nordland

Andre bilder:

side 11, 15, 21 og 22: Christian Brun-Jenssen/Fylkesmannen i Nordland

side 14: Nina Figenschau/Fylkesmannen i Nordland

side 20: Gunnar Rofstad

side 27 og 29: Jim T. Kristensen/Statskog Fjelltjenesten

Forord

Helt siden 1800-tallet har Junkerdalsura og fjellområdene mellom Junkerdalen og Balvatnet vært kjent som en av de rikeste plantelokalitetene i Norge. Området ble allerede 28. mars 1928 fredet som Junkerdalen – Balvatn plantefredningsområde, og denne fredningen ble utvidet 16. mai 1935.

De svært store naturverdiene ble ikke i tilstrekkelig grad ivaretatt av verneformen "plantefredning". Junkerdalsura naturreservat ble derfor opprettet ved kgl.res. 21. desember 2000, og Junkerdal nasjonalpark ble opprettet ved kronprinsregentens resolusjon 9. januar 2004, samtidig som Junkerdalen-Balvatn plantefredningsområde ble opphevet.

Junkerdalsura naturreservatet dekker et areal på ca. 13,7 km², og hele området ligger i Saltdal kommune, Nordland fylke. Spesielle kvaliteter i området er rike barskogs- og lauvskogstyper og rike vegetasjonstyper (herunder en av Nordens største kalkbjørkeskoger), stor botanisk artsrikdom, varmekjære innslag, sjeldne, krevende og sårbare/truede arter. Junkerdalsura utgjør en viktig del av en av Norges mest kjente plantelokaliteter.

Fylkesmannen i Nordland er ansvarlig for forvaltningen av Junkerdalsura naturreservat og har nå utarbeidet en forvaltningsplan som skal være et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Verneforskriften setter rammene for forvaltningsplanen, og forvaltningsplanen kan derfor ikke utforme retningslinjer som går ut over verneforskriften. Hensikten med en forvaltningsplan er at den skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer for bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging.

Innhold

1 Innledning	6
2 Naturmangfoldloven	8
3 Junkerdalsura naturreservat	8
3.1 Områdebeskrivelse	8
3.2 Brukshistorie	9
3.3 Emerald Network.....	9
4 Naturfaglige verdier og kulturminner	10
4.1 Kunnskapsstatus.....	10
4.2 Vegetasjon	10
4.3 Fugle- og dyreliv.....	11
4.4 Kulturminner.....	11
5 Bevaringsmål	13
5.1 Naturkvalitet - Vegetasjon	13
5.2 Naturkvalitet - Fugl og pattedyr	15
6 Brukerinteresser	16
6.1 Verneforskriften.....	16
6.2 Primærnæringer – jordbruk, skogbruk og reindrift	16
6.2.1 Status	16
6.2.2 Rammer og regelverk	16
6.3 Reiseliv	17
6.3.1 Status	17
6.3.2 Rammer og regelverk	17
6.4 Jakt, fiske og friluftsliv	18
6.4.1 Status	18
6.4.2 Rammer og regelverk	19
6.5 Den gamle ferdselsveien gjennom Junkerdalsura	20
6.5.1 Status	20
6.5.2 Rammer og regelverk	22
6.6 Undervisning, formidling og forskning.....	22
6.6.1 Status	22
6.6.2 Rammer og regelverk	23
6.7 Bygninger og tekniske inngrep	23
6.7.1 Status	23
6.7.2 Rammer og regelverk	23
6.8 Motorisert ferdsel	24
6.8.1 Status	24
6.8.2 Rammer og regelverk	24
7 Forvaltningsoppgaver og tiltak	25
7.1 Oppsyn	25
7.1.1 Status og utfordringer	25
7.1.2 Retningslinjer.....	25
7.1.3 Tiltak.....	26
7.2 Økologisk tilstand og skjøtsel	26
7.2.1 Status og utfordringer	26
7.2.2 Retningslinjer og lovverk.....	27
7.2.3 Tiltak.....	28

7.3	Overvåkning.....	29
7.3.1	Status og utfordringer	29
7.3.2	Retningslinjer.....	30
7.3.3	Tiltak.....	31
7.4	Informasjon og tilrettelegging	31
7.4.1	Status og utfordringer	31
7.4.2	Retningslinjer.....	32
7.4.3	Tiltak.....	32
8	Saksbehandling.....	33
8.1	Forvaltningsmyndigheter	33
8.2	Lovverk, føringer og forvaltning	33
8.2.1	Forvaltning av verneforskriften.....	33
8.2.2	Verneforskriften og naturmangfoldloven	34
8.2.3	Forholdet til andre lovverk.....	35
8.2.4	Randsoner til verneområder	35
8.2.5	Oppfølging av ulovligheter – håndheving og sanksjoner	36
9	Rullering av forvaltningsplanen	37
10	Kilder	38
11	Vedlegg	39

Oppsummering

Forvaltningsplanen for Junkerdalsura naturreservat trekker opp retningslinjer for behandling av saker etter verneforskriften. Forvaltningsplanen foreslår også tiltak for de ulike aktivitetene og brukerinteressene i området. Forvaltningsplanen er retningsgivende for forvaltningen av Junkerdalsura naturreservat. Retningslinjene i forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende.

Arbeidet med forvaltningsplanen startet opp da melding om oppstart ble sendt ut høsten 2008. Etter det er det gjennomført møter og et forslag til forvaltningsplan ble sendt på høring i perioden desember 2011-februar 2012. Etter sluttkonsultasjon med Sametinget har Fylkesmannen i Nordland nå vedtatt endelig plan.

I arbeidet med forvaltningsplanen har det blitt definert enkelte naturkvaliteter som ansees som de viktigste å ta vare på i Junkerdalsura naturreservat. For disse kvalitetene har det blitt utarbeidet bevaringsmål. Bevaringsmål skal være målbare og definerer den tilstanden man ønsker en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmålene skal følges opp og gjøre det lettere for forvaltningen å registrere eventuelle endringer i naturkvalitetene.

Forvaltningsplanen veier vern mot bruk innenfor rammene av verneforskriften. Når det er motstridende interesser mellom bruk og vern, skal brukerinteressene vike til fordel for verneformålet. Dette følger av sentrale retningslinjer og hensikten med vernet. "Føre-var"-prinsippet er viktig i forvaltningen av verneområder.

Forvaltningsplanen består av fire hoveddeler:

1. kort innledning (kapittel 1 og 2)
2. en kort beskrivelse av naturreservatet (kapittel 3 og 4)
3. en lengre del som omhandler forvaltning av området (kapittel 5, 6 og 7)
4. en kort del om saksbehandling i forbindelse med forvaltningen (kapittel 8 og 9).

Den tredje delen består i stor grad av beskrivelse av brukerinteressene i området, fortolkning og utdyping av verneforskriften opp mot disse (hva som ligger i forskriften) og praktisering av forskriften (hvordan forvaltningen av nasjonalparken og landskapsvernområdet vil bli).

Forvaltningsplanen angir behovet for tilrettelegging og informasjon. Forvaltningsmyndigheten har et spesielt ansvar for disse arbeidsfeltene, men det krever et godt samarbeid med andre aktører og kan /bør gjennomføres i samarbeid med Statens Naturoppsyn/ Statskog Fjelltjenesten, kommunene og andre.

1 Innledning

Helt siden 1800-tallet har Junkerdalsura og fjellområdene mellom Junkerdalen og Balvatnet vært kjent som en av de rikeste plantelokalitetene i Norge. Området ble allerede 28. mars 1928 fredet som Junkerdalen – Balvatn plantefredningsområde. Denne fredningen ble utvidet 16. mai 1935.

De svært store naturverdiene ble ikke i tilstrekkelig grad ivaretatt av verneformen "plantefredning". Junkerdalsura naturreservat ble derfor opprettet ved kgl.res. 21. desember 2000, og Junkerdal nasjonalpark ble opprettet ved kronprinsregentens resolusjon 9. januar 2004, samtidig som Junkerdalen-Balvatn plantefredningsområde ble opphevet. Junkerdal nasjonalpark dekker det meste av fjellområdene mellom Junkerdal og Sulitjelma, vist i Figur 1.

Junkerdalsura naturreservatet dekker et areal på ca. 13 725 dekar, og hele området ligger i Saltdal kommune, Nordland fylke. Formålet med fredningen er å bevare en skogslid dalbunn til snaufjell med alt naturlig plante- og dyreliv og alle de naturlige økologiske prosessene. Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området:

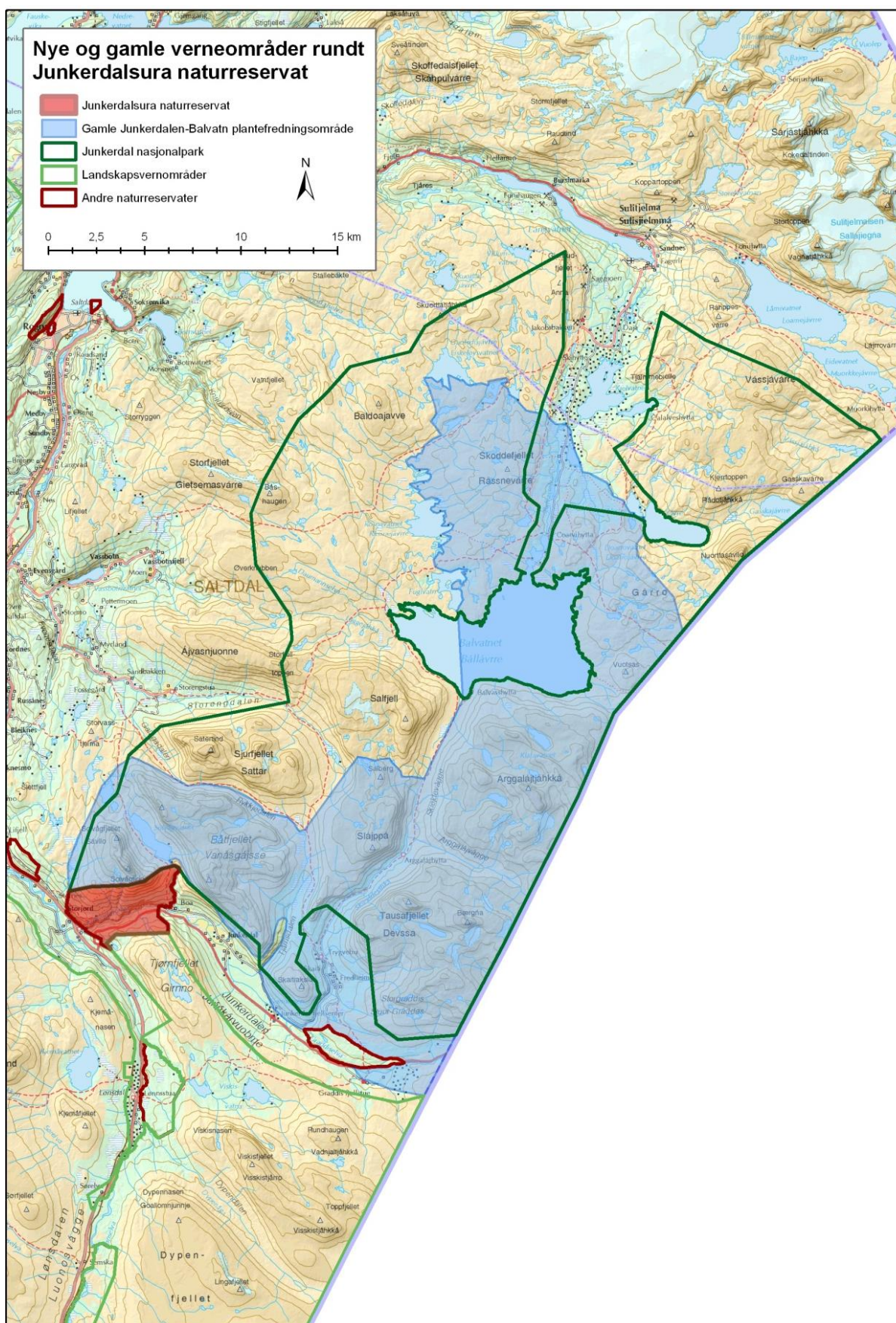
- domineres av rike barskogs- og lauvskogstyper og rike vegetasjonstyper,
- har stor botanisk artsrikdom med floristisk og plantegeografisk interessante arter, varmekjære innslag, sjeldne, krevende og sårbare/truede arter,
- har en av Nordens største kalkbjørkeskoger, og
- utgjør en viktig del av en av Norges mest kjente plantelokaliteter.

Som grunnlag for vernet ble området kartlagt i perioden 1983-87, og resultatene forelå i DN-rapport nr. 10-1989.

Fylkesmannen i Nordland er forvaltningsmyndighet for Junkerdalsura naturreservat og kan etter verneforskriftens kapittel VII utarbeide en forvaltningsplan. Forvaltningsplaner for naturreservat lages etter en felles mal, men tilpasses utfordringer, forhold, verdier og forskrift i hvert enkelt område. Verneforskriften setter rammene for forvaltningsplanen, og forvaltningsplanen kan derfor ikke utforme retningslinjer som går ut over verneforskriften.

En forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Hensikten med en forvaltningsplan er at den skal sikre en forutsigbar og enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer for bruk, skjøtsel, informasjon og tilrettelegging. Forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende, men gir retningslinjer for forvaltningen av området.

Forvaltningsplanen for Junkerdalsura naturreservat er delt i to hoveddeler. Den første delen omhandler en beskrivelse av naturforholdene, trusselfaktorer, brukerinteresser og forvaltningsmål. Den andre delen omhandler forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Det er gjort kostnadsoverslag og satt opp hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene.

Figur 1: Oversiktskart over eksisterende og oppehevede verneområder i og ved Junkerdalsura naturreservat.

2 Naturmangfoldloven

Ved utøving av offentlig myndighet skal prinsippene i naturmangfoldloven (nml) §§ 8 - 12 gi retningslinjer, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Dette betyr blant annet at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Videre skal generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen vektlegges (nml § 8). Forvaltningsplanen er utarbeidet etter verneforskriften for Junkerdalsura naturreservat og ved bruk av data fra verneplanutredningen, artskart og naturbase. Mye av dette er gamle kartlegginger, og det er behov for supplerende kartlegginger etter ny metodikk. Dette fører til at føre-var-prinsippet til en viss grad må tillegges vekt ved forvaltning av artene og naturtypene i området (nml § 9).

I forbindelse med forvaltningsplanen er det utarbeidet nærmere bevaringsmål for ulike naturkvaliteter som grunnlag for overvåking av naturtilstanden i området. Dette vil gi et styrket grunnlag for å kunne vurdere samlet belastning av ulike aktiviteter i området. Prinsippet i nml § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, får ikke særlig betydning, ettersom verneforskriften som forvaltningsplanen bygger på legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området.

Prinsippet om beste tilgjengelige teknikker og driftsmetoder vurderes som aktuelt bl.a. i forbindelse med skjøtselstiltak. Prinsippet om beste lokalisering vurderes som relevant i forbindelse med bl.a. behandling av søknader om dispensasjoner, både når det gjelder spørsmålet om dispensasjon bør gis og eventuelt hvilke vilkår som bør settes (nml § 12).

3 Junkerdalsura naturreservat

3.1 OMRÅDEBESKRIVELSE

Junkerdalsura ligger ved utløpet av Junkerdalen i Saltdal kommune, Nordland. Naturreservatet grenser til Junkerdal nasjonalpark i nord og Saltfjellet landskapsvernområde i sør. Andre verneområder i nærheten er Nystadneslia, Kjeggen, Stor-Graddis og Dypen naturreservater, Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Gåsvatnan landskapsvernområde og Saltfjellet landskapsvernområde (Figur 1).

Naturreservatet ligger på begge sider av Junkerdalsura/Junkerdalselva, og avgrenses i øst av Solvåglibekken og i vest av Saltdalen, jf vedlegg 2. Det meste av landskapet i og rundt reservatet består av et meget dramatisk og brattlendt terreng med mange flåg og rasmarker, særlig på nordsiden av Junkerdalselva. Høyde over havet varierer fra ca. 115 meter ved Junkerdalselva og opp til 1100 meter opp mot Solvågtind. Statskog SF eier all grunn i naturreservatet.

Berggrunnen er uvanlig mangfoldig da flere ulike "skyvedekker" blottlegges i de bratte dalsidene. Nordsiden av Junkerdalen domineres av næringsrike bergarter som kalkspatmarmor og ulike glimmerskifre og grafittskifre. Dessuten finnes det betydelige innslag med amfibolitt. På sørsida av elva er berggrunnen mer fattig og består av gneiser og granitter, men også et bredt bånd med glimmerskifre.

Normal årsmiddelnedbør for området er mellom 500 og 1000 mm/år. Temperaturnormalen ligger mellom +2°C til -3°C. Dette er et typisk innlandsklima med lite nedbør, varme somre og kalde vintre.

3.2 BRUKSHISTORIE

Under siste istid raget Solvågtind over innlandsisen, som dekket det meste av Norge. Etter at isen trakk seg tilbake dukket de første jegerne opp, og det er masse spor i området fra denne tiden. På Storjord er det blant annet funnet øksehoder og pilspisser fra steinalderen. Her finnes også en rekke fangstgroper.

Jordbruk ble neppe drevet på Storjord før 1800-tallet. Fra 1860-tallet etablerte forstmester Berbom skogvoktergården på Storjord, som ble et senter for skogbruket i Nord-Norge.

Storjord Hotel ble åpnet i 1923 og drevet fram til 1940. I dag er hotellet gjenåpnet etter oppussing.

Vegen gjennom Junkerdalsura ble bygd i tidsrommet 1871 til 1878, og var et ledd i en større vegplan fra 1867 som gjaldt forbindelsen mellom Saltenfjorden og Piteå i Norrbotten i Sverige. Stor rasfare førte imidlertid til at veggen ble vurdert omlagt allerede få år etter at den var tatt i bruk. Likevel ble den utvidet i 1920-årene for å åpne for motorisert ferdsel, og frem til 1959 var veggen timekjørt. En rasulykke i 1955 førte til at planene om ny veg skjøt fart. Rv 77 ble ferdigstilt i 1958 og går igjennom området på sørsiden av elva.

Gammelvegen er en godt bevart veg fra 1870-tallet som viser hvilke vegtekniske utfordringer Norge har bydd på. Veggen er vernet og deler av den ønskes bevart som del av et attraktivt turområde.

3.3 EMERALD NETWORK

I 1989 ble det fattet vedtak om at partslandene i Bernkonvensjonen skulle velge ut områder med særlige verneinteresser som en del av landenes implementering av konvensjonen. Dette ledet da til opprettelsen av EUs Habitatdirektiv (1992) og videre nettverket Natura 2000. I 1996 ble et tilsvarende nettverk vedtatt under Bernkonvensjonens virkeområde, kalt "Emerald Network". I Emerald network skulle partslandene velge ut områder som tilsvarer kriteriene på de utvalgte artene og/eller naturtyper, for så å melde disse inn på et standardisert format til Europarådet. Områdene som godkjennes innen dette nettverket skulle også ha tilstrekkelig dokumentasjon og forvaltningsregime i de enkelte landene.

Innmelding av områder til Emerald Network er en forpliktelse som Norge har akseptert under Bern-konvensjonens anbefalinger og resolusjoner. Emerald Network består av utvalgte områder med spesielle verneinteresser. Disse områdene tilfredsstiller et eller flere av følgende krav:

Områdene skal:

- a. bidra vesentlig til overlevelsen av truede og endemiske arter, arter listet i vedlegg I og II under konvensjonen
- b. bidra med signifikant antall av arter i et område med høyt artsmangfold eller opprettholder viktige populasjoner av en eller flere arter
- c. inneholde en viktig og/eller representativt eksempel på en truet naturtype
- d. inneholde et fremragende eksempel av en særskilt naturtype eller en mosaikk av ulike typer
- e. representere et viktig område en eller flere trekkende arter
- f. bidra ellers vesentlig til oppnåelse av konvensjonens mål

For å klargjøre et minimum av områder for innmelding ble det vedtatt resolusjoner på arter og naturtyper. For Norges del ble det meldt inn 11 områder, og Junkerdalsura naturreservat/Junkerdal nasjonalpark var en av de innmeldte.

4 Naturfaglige verdier og kulturminner

Det er registrert en rekke arter i Junkerdalsura naturreservat. Dette er arter som er vanlige, sjeldne, og også noen introduserte arter. Av de sjeldne artene er det totalt er det registrert 44 rødlistede arter. Disse er vist i vedlegg 3.

4.1 KUNNSKAPSSTATUS

I forkant av vernet ble det på slutten av 70- og 80-tallet gjennomført botaniske registreringer i området. Videre er Junkerdalsura et botanisk svært rikt og spesielt område, som har svært mange besøkende hvert år. Mange av disse har registrert planter som ligger i Artskart. Også Statskog Fjelltjenesten har gjort enkelte kartlegginger som er registrert i Artskart. Dette sammen med Naturbase utgjør dagens kunnskapsgrunnlag.

Vi vurderer at det er et stort behov for en ny, helhetlig kartlegging av naturverdiene etter ny metodikk.

4.2 VEGETASJON

Den gunstige kombinasjonen av berggrunn, eksponering og fuktighet i Junkerdalsura gir svært gode vekstforhold. Rike skogtyper som kalkfuruskog og kalkbjørkeskog dominerer, selv om variasjonen innenfor naturreservatet er svært stor med en mosaikk av bærlyngfuruskog, kalkfuruskog, lågurt-furuskog, kalkbjørkeskog med marisko, høgstaudebjørkeskog, lågurt-bjørkeskog med osp, småbregne-bjørkeskog og gråor-heggeskog. Spesielt viktig er den store utbredelsen av de sjeldne naturtypene kalkfuruskog og kalkbjørkeskog, samt en rekke rødlistede plantearter.

Kalkskog er i DN-Håndbok 13 definert som en åpen skog med stor variasjon i treslag. Nasjonalt er furu, gran og bjørk de vanligste treslagene, og vegetasjonstypene varierer fra ekstremt tørre til fuktige typer. Kalkskog har artsrik vegetasjon, og er en vegetasjonstype som er best utviklet på varme lokaliteter med kalkrike bergarter. Utforminger som domineres av lågurter med mange sjeldne orkideer og marklevende sopp er vanligst.

Grensa for naturreservatet går på 1100 meter høyde, langs den sørlige fjellsiden av Solvåg fjellet for å få med kjente forekomster av grønlandsstarr (kategori VU i rødlista). Grønlandsstarr er spesiell fordi den, bortsett fra på Grønland og vestover til Alaska, kun er registrert tre plasser i Nordland. Arten er knyttet til sigevannspåvirket berg, engmark, reinrosehei og snøleier i lågalpint og nederste mellomalpine belte. Den er sjelden, men det er heller ingen indikasjoner på at den er i tilbakegang. Kjente lokaliteter rundt Solvågtind er vist i vedlegg 8. Av andre sjeldne arter vokser blant annet den rødlistede orkideen marisko en rekke plasser i naturreservatet, spesielt langs gamleveien gjennom Junkerdalsura. Marisko er en orkide som er klassifisert som nært truet (NT) i den nasjonale rødlista fra 2010. Den er fortsatt utbredt i mange kalkområder på Østlandet, i Midt-Norge og nord til Øst-Finnmark. Arten har blitt sjeldnere etter 1980, og er forsvunnet fra mange lokaliteter på grunn av nedbygging og skogsdrift.

Marisko vokser oftest i rasmark med skredjord/finmateriale, på åpne berg eller i åpen skog. I Junkerdalsura er de viktigste områdene nede i selve Junkerdalsura, langs veien som går innover til Trekta og videre oppover dalen. Kjente lokaliteter er vist i vedlegg 8.

Den store variasjonen gir også gode vilkår for krevende arter av lavere planter og evertebrater, men dette er ikke undersøkt. I den senere tid er det imidlertid utført noen undersøkelser på sopp av blant annet BioFokus, Naturhistorisk Museum og Norsk botanisk forening, der det ble funnet flere rødlistede sopparter.

Det finnes sju større og mindre plantefelt med gran, noe spredt vrifuru og enkelte douglasgraner innenfor Junkerdalsura naturreservat. Disse har et totalt areal på 445 daa. Grana er flere steder en klar konkurrent til den stedege skogen. Både grana og vrifuru har begynt å spre seg ved naturlig foryngelse, og vil med tiden skygge ut de mer lyskrevende løvtærne. Videre vil granas sure strøfall vil også på sikt gi et dårligere miljø for løvskogen og dens undervegetasjon. Plantet gran bør fjernes fra naturreservatet som et skjøtselstiltak for å sikre verneformålet.

Fremmede arter er ikke ønsket i Norsk natur, og det er et mål om at disse skal bekjempes. I Junkerdalsura naturreservat er det også registrert fjellvalmuer, mogop, stor kubjelle og lerk, og det er et mål om at disse skal fjernes fra reservatet.

4.3 FUGLE- OG DYRELIV

Det hekker ett kongeørnpar på den nordlige siden av Junkerdalsura nesten årlig. Videre brukes området jevnt av både jerv og gaupe, mens bjørn streifer innom en sjelden gang. Oter forekommer langs Junkerdalselva. Statskog Fjelltjenestens registreringer tyder på at dyre- og fuglelivet er som ellers i regionen: ut over de nevnte artene er det observert få truede dyrearter i Junkerdalsura.

Tidligere har det vært registrert hekking av hubro i området, og også i 2008, 2011 og 2013 ble det registrert hubrorop ved inngangen til Junkerdalsura. Det er også registrert hubro andre steder i nærheten i løpet av 2014, og det er derfor ikke usannsynlig at det foregår sporadisk hekking her også i dag.

Junkerdalselva har bestander av laks og sjørret. Laksestammen hadde en stor knekk på 90-tallet, men er nå på vei til å ta seg opp igjen. Det ble åpnet for et begrenset fiske selve Saltdalselva i 1997, mens Junkerdalselva ble åpnet for fiske igjen i 2012.

4.4 KULTURMINNER

I kulturminneloven defineres kulturminner som alle spor etter menneskelig virksomhet, også lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. Kulturminner eldre enn fra 1537 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet i medhold av kulturminneloven.

Det er ikke gjennomført detaljert kartlegging av kulturminner under verneprosessen, men en del er godt kjent og delvis vernet. Det viktigste og mest brukte kulturminnet er nok gamleveien gjennom Junkerdalsura, som er fredet som et veiminne. Veien er en godt bevart vei fra 1870-tallet som viser hvilke vegtekniske utfordringer Norge har hatt. Veien er i dag vernet gjennom vegvesenets nasjonale verneplan, og den ønskes bevart slik den ligger i dag.

Storjordfjellkoia ble bygd på 1800-tallet, og sto opprinnelig ved Innervatnet, 10 km sør for Storjord. Den var i svært dårlig forfatning på begynnelsen av 1900-tallet, og ble da tatt ned og restaurert. Den ble restaurert på nytt rundt 1950, og da flyttet til Storjordfjell i forbindelse med granplantinger. Her finnes også to gammetufter etter to gammer som ble satt opp i forbindelse med en større veddrift i 1941-42. På Storhågen, like ved Storjordfjellkoia, står ei hvilebu som ble brukt under skogsdrift. Alderen på denne er ukjent. Et lite stykke nedenfor

det største plantefeltet ligger dessuten en liten metallhytte, som ble brukt som skjul under vedhogst.

Andre kjente kulturminner er selvskuddanlegg for bjørn og 1-2 utmarksslåtter i de nedre delene av Trekta. Mange av de store steinene langs veien oppover ura ble i sin tid brukt som varelager og bytteplass for varer. De fleste har navn, og denne historien/navnene er tatt vare på av Trond Loge i Salten friluftsråd.

Det er registrert flere løse samiske kulturminner fra steinalderen samt registreringer med fangstgroper ved Junkerdalselva. Samiske kulturminner er først og fremst knyttet til faste og løse fysiske spor, men er også immaterielle minner som for eksempel stedsnavn og lokal tradisjon.

Potensialet for å finne nye samiske kulturminner anses som stort da tidligere registreringsinnsats er prioritert på kysten og i forbindelse med ulike byggetiltak. Det er derfor et ønske om at kulturminneregistreringer gjennomføres på samme måte som naturfaglige registreringer. Kulturminnene anses som vesentlige verneverdier som kan være med å trekke den menneskelige og historiske dimensjonen inn i verneområdet.

Bilde 1: Gamleveien i Junkerdalsura. I forgrunnen vises skade etter storflommen i 2010. Foto: Christian Brun-Jenssen/Fylkesmannen i Nordland

5 Bevaringsmål

Formålet med fredningen av Junkerdalsura naturreservat er å bevare ei stor skogsli fra dalbunn til snaufjell med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området:

- domineres av rike barskogs- og lauvskogsutforminger og rike vegetasjonstyper
- har stor botanisk artsrikdom med floristisk og plantegeografisk interessante arter, varmekjære innslag, sjeldne, krevende, og sårbare/truede arter
- har en av Nordens største kalkbjørkeskoger
- utgjør en viktig del av en av Norges mest kjente plantelokaliteter.

Det er viktig å konkretisere hvilke naturkvaliteter som skal prioriteres og bevares innenfor verneområdet. I dette kapitlet settes bevaringsmål for flere av naturkvalitetene som er beskrevet i kapittel tre (se tekstboks for definisjon av bevaringsmål og naturkvalitet). For å kunne definere naturkvaliteter og bevaringsmål kreves kunnskap om naturtilstanden og utviklingstendenser i området. For å definere bevaringsmål for naturkvalitetene i Junkerdalsura naturreservat er det tatt utgangspunkt i grove kartlegginger fra utredning av vernet og tellinger fra Fjelltjenesten, artsdatabanken, samt rapport utarbeidet av skogsjefen i Saltdal og Fauske kommuner for fremmede bartrær innen naturreservatet. For enkelte tema gir disse kartleggingene tilstrekkelig informasjon, samtidig som det er et stort behov for nye kartlegginger for andre tema.

Generelt er det svært begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål for naturkvaliteter i vernede områder i Norge. Det vil være aktuelt å endre bevaringsmål og overvåkningsmetodikk i henhold til nasjonale standarder, uavhengig av revisjon av forvaltningsplanen. Derfor er detaljtabellene for bevaringsmål skilt ut som eget vedlegg i forvaltningsplanen (vedlegg 5), mens kapittel 5.1 - 5.4 beskriver hovedmålene.

- Naturkvaliteter defineres som de naturtypene, artene, geologien og landskapet som skal bevares i området.
- Bevaringsmål er den tilstanden en ønsker at en naturkvalitet skal ha. Bevaringsmål skal være målbare og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser eller forekomster av bestemte arter.

5.1 NATURKVALITET - VEGETASJON

Junkerdalsura naturreservat er stort sett preget av naturlig utvikling, men sju felt med plantet gran og contortafuru utgjør en klar trussel mot verneverdiene i naturreservatet. Disse har begynt å spre seg, og vil på sikt både skygge ut den stedegne vegetasjonen og det sure strøfallet vil føre til et dårligere livsmiljø for løvskogen og undervegetasjonen.

Stien opp til Storrjordfjellkoia og Solvågtind er mye brukt, og det er slitasje på 5-6 punkter her.

Det er ikke gjennomført kartlegginger etter ny metodikk, og det finnes heller ikke noe overvåkningsprogram som følger utviklingen av naturverdiene i Junkerdalsura naturreservat. På grunnlag av kartleggingene som ble gjort før verneprosessen og registreringer fra blant annet Statskog Fjelltjenesten i ettertid, er det utarbeidet bevaringsmål for fremmedarter, slitasje/slitasjebetinget erosjon og artene grønlandsstarr og marisko. Hovedtrekkene i bevaringsmålene er oppsummert under.

Hovedmål: Fremmedarter

- Det skal ikke forekomme fremmede treslag eller plantearter i Junkerdalsura naturreservat
- Etablerte plantefelt skal fjernes, og det skal ikke forekomme foryngelse innenfor naturreservatet

Hovedmål: Slitasje og slitasjebetinget erosjon

- Stien opp til Solvågtind skal ha ubetydelig endring i slitasje (bredde/dybde på sti)
- Området rundt Trekta skal mangle eller kun ha spredte slitasjespor

Hovedmål: Grønlandsstarr og marisko

- Grønlandsstarrpopulasjonen skal opprettholdes på dagens nivå i området rundt Solvågtind
- Mariskopopulasjonen skal opprettholdes på dagens nivå

Bilde 2: Grønlandsstarr. Foto: Nina Figenschau/Fylkesmannen i Nordland.

Bilde 3: Marisko. Foto: Christian Brun-Jenssen/Fylkesmannen i Nordland

5.2 NATURKVALITET - FUGL OG PATTEDYR

For mange fugle- og dyrearter er økologiske funksjonsområder¹ viktige for å sikre at området på sikt kan opprettholde levedyktige bestander. Naturmangfoldloven har også fokus på at en skal se artene og artenes leveområder i sammenheng.

De store rovdyrene har svært store økologiske funksjonsområder, og de er det derfor ikke naturlig å utarbeide bevaringsmål for i denne planen. Statskog Fjelltjenesten m.fl. har registrert hekking av kongeørn over mange år, og jobber nå med å kartlegge hubro. Området har vist seg å være egnet som kongeørnhabitat, og hele naturreservatet inngår i et kongeørnrevir. Det er seks reiralternativer innenfor naturreservatet, og etter at naturreservatet ble opprettet er det nesten årlig blitt registrert hekking i et av disse reirene. Når det gjelder hubro, tyder også gamle og nye registreringer på at området er egnet for hekking. Lave bestander (og muligens manglende registrering) har imidlertid gjort at dette ikke har vært registrert. I første omgang lages det derfor ikke noen bevaringsmål for hubro, men dette vil vurderes når bevaringsmålene revideres.

Hovedmål: Kongeørn

- Kongeørn skal kunne hekke i naturreservatet når det er når mattilgang mm tilsier dette. Det settes mål om hekking innenfor naturreservatet i minimum seks av ti år.

¹ **Økologisk funksjonsområde:** hele området som omfatter de økologiske prosesser (for fugl vil dette være hekking/ynpling, næringssøk, skjul, myting osv.).

6 Brukerinteresser

6.1 VERNEFORSKRIFTEN

Verneforskriften danner rammene for hva som er tillatt innenfor Junkerdalsura naturreservat. I dette kapitlet vil aktuelle bestemmelser i verneforskriften knyttes opp mot de ulike brukerinteressene. Det henvises i teksten til kapittel i verneforskriften. Hele verneforskriften ligger som vedlegg 1.

Det er særlig noen paragrafer i verneforskriften som har betydning:

- I kapittel III beskrives formålet med vernet.
- I kapittel IV går det frem hvilke bestemmelser som gjelder for reservatet, her er det opplistet hvilke aktiviteter som ikke er tillatt innenfor reservatet.
- I kapittel V går det frem hvilke aktiviteter som er unntatt bestemmelsene i kapittel IV
- I kapittel VI går det frem hvilke aktiviteter det kan gi tillatelse til etter søknad
- Aktiviteter som er forbudt gjennom bestemmelsene i kapittel IV, og som ikke er nevnt i kapittel V eller VI, er i utgangspunktet forbudt. Det kan gis dispensasjon fra vernebestemmelsene i enkelte tilfeller som er beskrevet nærmere i kapittel 8.2.

6.2 PRIMÆRNÆRINGER – JORDBRUK, SKOGBRUK OG REINDRIFT

6.2.1 Status

Deler av området er berørt av tidligere tiders hard hogst og uttak av enkelttrær til spesialvirke. Det er betydelige granplantefelter omkring Storhågen og østover mot Trektelva, ved Storhellaranten, på sørsiden av utløpet av Junkerdalen og et stykke oppover Bibeldalen. I tillegg finnes det enkelte spredte granplantefelt i andre områder.

Junkerdalselva danner grensen mellom Balvatn og Saltfjellet reinbeitedistrikter. Nordsiden av elva benyttes av Balvatnet reinbeitedistrikt som helårsbeite: høyfjellet brukes på sommeren og de lavereliggende delene resten av året. Balvatnet reinbeitedistrikt består av to driftsenheter og høyeste reintall er 1 000 dyr.

Områdene sør for Junkerdalselva brukes av Saltfjellet reinbeitedistrikt, og dette er en del av et viktig vinterbeite for reinbeitedistriktet. Det brukes også noe om våren og høsten. Saltfjellet reinbeitedistrikt består av seks driftsenheter, og høyeste reintall er 3 500.

Opp gjennom tidene har reservatet blitt benyttet som sauebeite. Det er i dag en bruker igjen, og beitepresset fra sau betegnes som lite i forhold til tidligere tider.

Det finnes en gammel saltsteinsautomat i Trekta, men ut over dette er det ingen anlegg knyttet til reindrift eller landbruk innenfor reservatet.

Forvaltningsmål:

- Området skal kunne benyttes til tradisjonell beiting
- Ved til Storjordfjellkoia skal primært tas fra granplantefelt. Ut over dette skal hogst unngås
- Fremmede treslag (gran og contortafuru) innenfor naturreservatet skal tas ut. Det skal ikke skje nyetablering av fremmede arter

6.2.2 Rammer og regelverk

Verneforskriften sier at vegetasjonen er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres, og planting/såing er ikke tillatt. Dette betyr at all hogst og skogbruk er forbudt både i stor og liten skala.

Vernebestemmelsene tillater tradisjonell beiting, det vil si både småfe, storfe og rein. Den sier videre at oppføring av midlertidige gjerder og motorferdsel på snødekt mark i forbindelse med reindrift er tillatt. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er også tillatt.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til skjøtsel og hogst av plantede trær og etablerte plantefelt og oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting. Skjøtsel og hogst av plantefelt tillates da disse er regnet som en trussel mot verneformålet og ønskes fjernet.

6.3 REISELIV

6.3.1 Status

Junkerdalsura naturreservat er nasjonalt, og delvis internasjonalt, kjent for sin unike flora, noe som fører til mange besøkende. Videre utgjør Junkerdalsura en del av et større område med gode jakt, fiske- og friluftsmuligheter som trekker mye folk.

Reiselivsnæringen er en viktig næring i Saltdal, og det finnes flere bedrifter i nærområdet som baserer seg på turisme. Det er et vidt spekter på disse bedriftene, fra enkle oppstillingsplasser for campingvogner uten servering, via større campingplasser, turistsenter, nasjonalparksenter, hotell til bedrifter som lever av guiding og salg av opplevelser etc. Bedriftene som ligger nærmest Junkerdalsura naturreservat er Polar Camping, Saltdal turistsenter og Størdjord hotell. Også Statskog SF må regnes som en reiselivsaktør med interesser i og i nærområdet til Junkerdalsura gjennom blant annet Skogvoktergården. Det samme gjelder Nordland nasjonalparksenter som til en viss grad kan regnes som en turistbedrift som benytter naturreservatet til turer og opplevelser.

Forvaltningsmål:

- Innenfor rammene av verneforskriften og verneformål, skal Junkerdalsura naturreservat kunne brukes til bærekraftig og miljøtilpasset reiseliv.

6.3.2 Rammer og regelverk

Vegetasjonen er fredet mot skade og ødeleggelse. Bålbrenning er forbudt unntatt på merka bålplasser (Trekta) med medbrakt/tilbrakt ved. Etter verneforskriftens kapittel VI kan det gis tillatelse til etablering av faste raste- og bålplasser ved mye brukte ferdselsårer.

Teltleire, idrettsarrangement og andre større arrangementer er forbudt. Det kan imidlertid gis tillatelse til denne type arrangementer etter verneforskriftens kapittel VI.

- Et større arrangement defineres som arrangement som er større enn en skoleklasse, dvs mer enn 30 personer
- En teltleir er en organisert leir med flere enn 5 telt
- Dispensasjon kan kun gis når dette ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Miljødirektoratet kan av hensyn til fredningsformålet forby eller regulere ferdsel i hele eller deler av reservatet gjennom forskrift. Dette er en paragraf som svært sjelden tas i bruk, og den vil kun vurderes om det er store skader som truer verneformålet. Før denne paragrafen eventuelt tas i bruk vil det gjennomføres en høring av denne forskriften. Pr. i dag kjenner vi ikke til trusler som vil gjøre det aktuelt å ta i bruk denne bestemmelsen – de aller fleste skader vil være mulig å begrense eller reparere gjennom skjøtsel, eller bruk av andre bestemmelser.

Motorferdsel er forbudt, og bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er kun tillatt etter gamleveien gjennom Junkerdalsura.

6.4 JAKT, FISKE OG FRILUFTSLIV

6.4.1 Status

Junkerdalsura naturreservat er et av de mest besøkte verneområdene i Nordland, og det har gjennom en rekke år vært lagt ut en teller (matteteller) som har registrert ferdselen i selve Junkerdalsura. Antall passeringer er vist i tabell 1, og gir en viss indikasjon på besøket. Telleren var ute av drift i 2010 og slutten av 2008, men tendensen har i følge Statskog Fjelltjenesten vært en nedgang i ferdselen. For årene 2011 og 2012 har det i tillegg til den gamle mattetelleren vært testet ut en ny teknikk for ferdselsregistrering (Eco-counter) som har gitt litt forskjellig resultat. Registreringene fra eco-counteren er vist med blå farge i tabell 1.

Tabell 1: Antall passerende i på veien inn i Junkerdalsura. Blå skrift viser antall treff med ny teknikk.

År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2012	2012
Antall	6290	6069	6831	6334	3644	4678	-	3332	4499	2932	4794

Det store besøket skyldes flere faktorer:

- Den svært interessante botanikken i området tiltrekker seg mye folk
- Området er lett tilgjengelig og nært Nordland nasjonalparksenter, Polar Camping, Storjord hotell og caravanplasser
- Veien som kulturminne, naturminne og rasteplass trekker folk. Den er et kjent turmål.
- Flere lokale reiselivsbedrifter/lokalt næringsliv bruker området aktivt
- Området, spesielt delen rundt Storjordfjellkoia og opp mot Solvågtind, er et populært turterreng
- DNTs løypenett går gjennom området
- Området er mye brukt i undervisningssammenheng

Statskog er den eneste grunneieren i Junkerdalsura naturreservat, og de selger jaktkort for småvilt. Spesielt skogsfugl og rype jaktes, gjerne i kombinasjon med overnatting på Storjordfjellkoia. Videre er reservatet en del av et større vald hvor det er åpnet for elgjakt, og det skytes årlig elg her. Det åpnes også for lisensjakt på jerv og gaupe i området, og tidvis foregår denne jakta innenfor reservatet.

Saltdalselva og Junkerdalselva har bestander av både laks og ørret. På grunn av reduserte fiskebestander har Junkerdalselva vært stengt for fiske, men denne ble åpnet igjen i 2012. En regner med at dette fører til økning i antall besøk fremover. Trektvatnet har en bestand av småfallen røye, men ut over det er det ikke andre vann eller elver innenfor naturreservatet med fiskebestander.

Storjordfjellkoia er et åpent husvære som eies og driftes av Statskog SF og Statskog Fjelltjenesten. Koia har 4 (6) sengeplasser, og vedovn. Den består av to rom – det ene var opprinnelig stall for hestene men er i dag gjort om til kjøkken, og den andre er oppholdsrom/sengeplasser.

De vanligste turene i området er fra Storjord og opp til Solvågtinden, eller innover i Junkerdalsura. Turen opp til Solvågtinden (1559 m.o.h.) er lang og krevende. I starten følger den veien/tydelig sti opp til Storjordfjellkoia og derfra går en rødmerket sti gjennom skogen og over ryggen mot toppen. Turen tar normalt 6-8 timer.

Turen innover Junkerdalsura følger gamleveien til Junkerdal. Veien er lettgått de 2-3 første kilometerne, og videre innover går veien over til en smal sti. Ved Storura har et ras gjort det

vanskelig å passere. Et alternativ er da å følge stien fra Trekta, opp langs Trektelva til Storjordlia og ned til Polar Camping. På grunn av stor rasfare frarådes ferdsel langs veien, spesielt om våren, etter store nedbørsmengder og på vinteren.

Forvaltningsmål:

- Innenfor rammene av verneforskriften og verneformål, skal området kunne brukes til friluftsliv med liten grad av tilrettelegging og jakt og fiske som er i tråd med lover og forskrifter.
- Sikre god tilgang på informasjon om naturverdier og regelverk for besøkende. Det skal være informasjonstavler på innfallsportene, og informasjonen skal være tilgjengelig for alle.
- Området skal ikke oppleves som forsøplet
- Stier og rasteplasser skal ikke være mer slitte/eroderte enn på vernetidspunktet

6.4.2 Rammer og regelverk

Vegetasjonen er etter verneforskriftens kapittel IV fredet mot skade og ødeleggelse, med unntak av at sanking av bær og sopp er tillatt. Bålbrenning er forbudt med unntak av på merka bålplasser (det vil si kun i Trekta) med medbrakt/tilbrakt ved. Etter verneforskriftens kapittel VI kan det gis tillatelse til etablering av andre faste raste- og bålplasser ved mye brukte ferdselsårer.

Dyrelivet – også reirplasser og hiområder – er etter verneforskriftens kapittel IV fredet mot skade og ødeleggelse. Imidlertid er jakt og fiske etter gjeldende lovverk tillatt, og det kan gis tillatelse til motorferdsel i tilknytning til jakt og fiske. Vanlig praksis er at disse tillatelsene begrenses til uttransport av felt storvilt, og at det gis dispensasjon til bruk av ATV etter eksisterende skogsveier: utenfor disse skal lett terrenggående beltekjøretøy (elgtrekker/jernhest og evt. ATV med belter) benyttes.

Verneforskriften er heller ikke til hinder for hiuttak av jerv i statlig regi eller annen godkjent skadefelling av rovvilt.

Fysiske inngrep er etter verneforskriftens kapittel IV forbudt, men det kan gis tillatelse til merking og vedlikehold av noen sentrale turstier i området. Disse defineres til DNT-stien over til Storengdalen, stien opp Storjordlia og videre til Solvågtind, stien på oversiden av Junkerdalsura og ned langs Trektelva og veien i Junkerdalsura.

Motorferdsel er etter verneforskriftens kapittel IV forbudt, og bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er kun tillatt etter gamleveien gjennom Junkerdalsura.

Bilde 4: Solvågtind sett fra Junkerdalen. Foto: Gunnar Rofstad

6.5 DEN GAMLE FERDSLSVEIEN GJENNOM JUNKERDALSURA

6.5.1 Status

Vegen gjennom Junkerdalsura ble bygd i tidsrommet 1871 til 1878, og var et ledd i en større vegplan for vegforbindelsen mellom Salten og Sverige fra 1867. Stor rasfare førte imidlertid til at veggen ble vurdert omlagt allerede få år etter at den var tatt i bruk. Likevel ble den utvidet for motorisert ferdsel i 1920-årene, og frem til 1959 var veggen timekjørt. En rasulykke i 1955 førte til at planene om ny veg skjøt fart. Rv 77 ble ferdigstilt i 1958 og går igjennom området på sørsiden av elva.

På bakgrunn av "Handlingsplan for kulturminneforvaltning" utarbeidet Statens vegvesen i 2002 "Nasjonal verneplan for vegger, bruer og vegrelaterte kulturminner". Denne verneplanen består av et prioritert utvalg av Norges veiminne, og målet med planen er at alle disse veiminnene skal få juridisk vern. Gamleveien gjennom Junkerdalsura er med i denne verneplanen, og ble den 16. april 2009 fredet med hjemmel i Kulturminnelovens § 22 a. I vernet er det lagt vekt på den byggeteknikk og linjeføring som er valgt i et særdeles vanskelig terreng.

Vegen er en godt bevart, og vedlikeholdet har fram til i dag vært basert på at dette er en mye brukt turveg. Statens vegvesen skriver i sin verneplan at veien må bevares slik den er, og at det må utarbeides spesifikke vernebestemmelser som sikrer dette. Statens vegvesen sier også i sin høringsuttalelse til denne forvaltningsplanen at veien er ønsket bevart som den er i dag.

Bilde 5: Godt bevart strekning av gamleveien gjennom Junkerdalsura. Foto: Christian Brun-Jenssen/Fylkesmannen i Nordland

To ras/flomepisoder i 2009 og 2010 førte til betydelige ødeleggelser på veien. På enkelte strekninger var det redusert fremkommelighet på grunn av stein-, jordmasser og trær på veien, og brua over Trektelva var borte. Tidvis betydelig rasfare og uenighet om hvordan veien skal forvaltes videre forsinket restaureringsarbeidet, men i 2014 ble veien opp til Trekta og brua over Trektelva gjenoppbygd.

Det er knyttet relativt store interesser til denne veien: det er et kulturminne, det er et svært mye brukt utfartsområde og området brukes mye av kommune, grunneier og lokale bedrifter til naturbasert reiseliv. Det er derfor et stort ønske om at veien opp til Trekta holdes i god stand.

Statens vegvesen har kartlagt rasfaren mellom Janshellaren og Trekta, og vurderer rasfaren som stor på enkelte deler av strekningen. På bakgrunn av dette ønsker Vegvesenet at veien kun vedlikeholdes fra Janshellaren til Sandrønna, og at det informeres bedre om rasfaren. Dette ønsket har vært og er omstridt blant lokalbefolkningen og andre brukere av Junkerdalsura.

Vedlikehold av veien opp til Trekta har både positive og negative konsekvenser i forhold til rasfaren: den gir økt ferdsel inn i området, men samtidig vil folk på grunn av bedre fremkommelighet oppholde seg kortere tid i det rasutsatte området. Forut for restaureringen som ble gjennomført i 2014, var det enighet om at Statens vegvesen i denne omgang tar ansvar for vedlikeholdet opp til Sandrønna, Statskog/lokale aktører tar ansvar for strekningen mellom Sandrønna og Trekta og at veien ikke vedlikeholdes/restaureres mellom Trekta og Junkerdal. Hvordan dette ansvaret fordeles i fremtiden er uklart. Uansett videre forvaltning av veien, er det et stort behov for god informasjon.

Forvaltningsmål:

- Veien skal holdes i samme stand som den var ved fredningstidspunktet. Den skal kunne ryddes og benyttes til friluft og rekreasjon. Dette arbeidet skal være i samsvar med verneforskrift og verneformål for Junkerdalsura naturreservat og bestemmelser knyttet til kulturminnefredningen.

Bilde 6: Strekning av gamleveien som ble ødelagt av ras og flom i 2010. Foto: Christian Brun-Jenssen/Fylkesmannen i Nordland.

6.5.2 Rammer og regelverk

Alle fysiske inngrep er forbudt etter kapittel IV, punkt 3 i verneforskriften for Junkerdalsura naturreservat. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er imidlertid tillatt, det samme gjelder også nødvendige skjøtselstiltak. Det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel til dette.

6.6 UNDERVISNING, FORMIDLING OG FORSKNING

6.6.1 Status

Områdets karakter og beliggenhet gjør at potensialet for undervisning og forskning er stor. Det knytter seg stor informasjonsverdi spesielt til områdets botanikk. Bruk av Junkerdal naturreservat i undervisning-, formidling- og forskningsaktivitet (FOU) vil kunne gi økt kunnskap om verneverdiene i området. Fylkesmannen ønsker et tett samarbeid med FOU-institusjoner som ønsker å benytte naturreservatet.

Junkerdalsura naturreservat er i dag noe benyttet i undervisnings- og forskningssammenheng. På grunn av den unike botanikken i området og nærheten til Nordland nasjonalparksenter besøkes det jevnt av ulike forskningsinstitusjoner og skoler, og det blir også fra tid til annen brukt av politistudenter i deres opplæring.

Forvaltningsmål:

- Det skal legges til rette for undervisning, formidling og forskning innenfor verneområdet så fremt dette ikke går utover verneformålet.

6.6.2 Rammer og regelverk

Plante- og dyrelivet er fredet innenfor naturreservatet. En del undervisnings- og forskningsaktivitet vil kreve dispensasjon fra denne bestemmelsen. Slike dispensasjoner skal vurderes etter § 48 i den nye naturmangfoldloven (se kapittel 8.2)

6.7 BYGNINGER OG TEKNISKE INNGREP**6.7.1 Status**

Det finnes flere tekniske inngrep i Junkerdalsura naturreservat. De største er:

- Mellomriksveien over Graddis, Rv 77, ble ferdigstilt i 1958 og går igjennom området på sørsiden av elva. Omlegging i tunnel for den vestre del av strekningen kan være aktuelt.
- Sandfylling som stadig raser ut ved stopplomme på Rv. 77 ved Gamheibekken.
- Storjordfjellkoia
- Metallhytte ved det største plantefeltet
- Gammelveien gjennom Junkerdalsura
- Bålplass med benker ved Trekta
- Det går kraftlinje og telefonlinje igjennom området på sørsiden av elva
- Drikkevannsintak et stykke oppi Solvåglibekken og ved Storjord.

Statens vegvesen har begynt arbeidet med reguleringsplan for ny tunell gjennom Tjernfjellet, noe som også vil berøre naturreservatet. Det finnes en eksisterende plan, men den oppfyller ikke dagens krav til utforming av tunneller. Planen som utarbeides vil være for en flatere og lengre tunell, med mindre vei gjennom naturreservatet. Det antas at den nye løsningen har mindre konsekvenser for naturmiljøet enn den opprinnelige.

Forvaltningsmål:

- Det skal ikke etableres nye bygninger eller andre større tekniske inngrep innenfor reservatet.
- Rydding av skog og kratt langs kraftlinja skal kunne skje uten at det går på bekostning av den gamle furuskogen.

6.7.2 Rammer og regelverk

Det er et generelt forbud mot fysiske inngrep i naturreservatet i følge verneforskriftens kapittel IV. Her er det listet opp ulike aktiviteter og typer inngrep som ikke er tillatt. Opplistingen er ikke uttømmende, noe som også innebærer et forbud mot andre og liknende inngrep.

Etter kapittel V er vedlikehold av anlegg og offentlige veier som går gjennom reservatet tillatt. Videre kan det gis tillatelse til omlegging av traseen for Rv 77 fra Storjord til Junkerdal i henhold til vedtatte veiplan, samt anlegg av massedeponi fra tunneldriften regulert i samme plan. Det kan også gis tillatelse til merking og vedlikehold av noen sentrale turstier i området, samt etablering av nødvendige faste raste- og bålplasser ved mye benyttede ferdselsårer gjennom området. Dette er imidlertid behandlet i kapittel 6.4.

6.8 MOTORISERT FERDSEL

6.8.1 Status

Det foregår i dag lite motorisert ferdsel i Junkerdalsura naturreservat. Årlig gis det dispensasjon for uttransport av skutt elg. Her benyttes ATV etter de gamle veiene i reservatet.

Forvaltningsmål:

- Motorisert ferdsel skal holdes på et minimum. Sårbart dyreliv og sårbare naturtyper/planteforekomster skal ikke forstyrres i sårbare perioder.

6.8.2 Rammer og regelverk

I utgangspunktet er motorisert ferdsel til lands og i ferskvatn forbudt etter kapittel IV i forskriften. Dette gjelder også modellbåter og modellfly, samt lavtflyging og landing med luftfartøy.

Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannverns-, og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver som er bestemt av Fylkesmannen er direkte unntatt fra forbudet mot motorferdsel. DNs håndbok nr. 17 sier følgende om skjøtselstiltak igangsatt av forvaltningsmyndigheten: *"For å gjennomføre skjøtselstiltak vil det gjerne være behov for motorisert transport av folk og utstyr. Forvaltningsmyndighetens rett til å utøve skjøtsel dekker også nødvendig motorferdsel i verneområdet i den forbindelse. Det er derfor ikke nødvendig med tillatelse fra grunneier."*

I forbindelse med storviltjakt er det behov for å frakte ut felte dyr. I nyere verneforskrifter er det som regel hjemmel for dette, men det er ikke omtalt i verneforskriften for Junkerdalsura naturreservat. Eventuelle dispensasjoner for dette må gis etter naturmangfoldlovens § 48 (se kapittel 8.2). Følgende retningslinjer bør legges til grunn:

- Det kan kun gis tillatelse til bruk av lett beltetekjøretøy (elgtrekker eller jernhest) ute i terrenget
- Det kan gis tillatelse til bruk av ATV etter kjøretrase vist på kart i vedlegg 9 (gamleveien inn til Sandrønna og skogsveien opp til Storjordfjellkoia).
- Det kan gis tillatelse til bruk av helikopter.
- Dispensasjonene gis til elgjaktlaget, og det kan gis treårige dispensasjoner (lik lengde med kontrakten for elgjakt).

7 Forvaltningsoppgaver og tiltak

7.1 OPPSYN

7.1.1 Status og utfordringer

Med vernevedtaket oppstår det behov for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak overholdes. Et effektivt og naturfaglig dyktig oppsyn er viktig for å kunne følge med i utviklingen i verneområdene, både når det gjelder naturtilstanden og bruken av området.

Statens Naturoppsyn (SNO) ble opprettet med hjemmel i Lov om naturoppsyn av 21.06.96, og skal ivareta nasjonale miljøvernoppgaver og forebygge miljøkriminalitet. SNO har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge. Lov om statlig naturoppsyn hjemler et helhetlig naturoppsyn innenfor særlovene naturmangfoldloven, friluftsløven, motorferdselloven, kulturminneloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeoven og deler av forurensingsloven.

Statens Naturoppsyn sine viktigste oppgaver er:

- å ivareta nasjonale miljømål
- kontroll i forhold til lover, forskrifter og andre regelverk
- å forebygge miljøkriminalitet
- veiledning og informasjon
- praktiske skjøtselsoppgaver av ulik art
- registrering og dokumentasjon

I Junkerdalsura kjøper SNO oppsynstjenester fra Statskog Fjelltjenesten. Årlig arbeidsinnsats er omkring et ukesverk. Statskog Fjelltjenesten er Statskog SFs "feltapparat", og har begrenset politimyndighet. På oppdrag hvor politimyndigheten utøves er Statskog Fjelltjenesten direkte underlagt politiet.

Arbeidsoppgavene i Junkerdalsura naturreservat er:

- Kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriftene og annet lovverk
- Holde oversikt over utviklingstendensene i bruken av området, jf bevaringsmålene, og videre ha oppsyn med aktiviteter og ferdsel som kan påvirke naturmiljøet negativt.
- Holde oversikt/oppsyn med status for naturkvalitetene i området, med spesiell vekt på de artene og naturtypene det er utarbeidet bevaringsmål for, samt foreta nyregistreringer
- Holde oppsyn med og ha oversikt over tilstanden til kulturminnene i området
- Informasjon og veiledning til brukere og besøkende om verneverdier og naturkvaliteter i Junkerdalsura naturreservat.

Forvaltningsmål

- Oppsynet skal påse at bestemmelsene i verneforskriften overholdes
- Oppsynet skal drive informasjonsarbeid
- Oppsynet skal overvåke utvalgte naturverdier i Junkerdalsura naturreservat og følge opp kommende overvåkningsplan

7.1.2 Retningslinjer

Følgende retningslinjer bør ligge til grunn for oppsynet i Junkerdalsura naturreservat:

- Det gjennomføres naturoppsyn etter gjeldende regelverk.

- Oppsynet skal samarbeide med andre etater, herunder grunneiere, brukere, forvaltningsmyndighet og politi. Oppsynsvirksomheten skal utformes i samråd med forvaltningsmyndigheten.
- Den etablerte rutinen for bestillingsdialog mellom forvaltningsmyndighet og oppsyn videreføres, slik at en i felleskap kan prioritere aktuelle oppgaver for oppsynet. Videre bør en etablere rutiner for fortløpende informasjonsutveksling mellom oppsyn og forvaltningsmyndighet om saker som kan være av betydning.
- Bruk av motorisert kjøretøy skal begrenses så langt som mulig, og transportbehovet skal samordnes med andre der det er naturlig. Dette skal imidlertid ikke være til hinder for utøvelsen av et effektivt oppsyn.

7.1.3 Tiltak

Styrking av oppsynet

Oppsynet i området skal styrkes. Det bør økes fra dagens nivå til 1 månedsverk.

Ansvarlig: Statens Naturoppsyn, Miljødirektoratet, forvaltningsmyndigheten

Gjennomføres: Årlig

Prioritet: 1 – Høy

7.2 ØKOLOGISK TILSTAND OG SKJØTSEL

7.2.1 Status og utfordringer

I store deler av Junkerdalsura naturreservat er det ønskelig at naturlig utvikling skjer og det vil derfor ikke være behov for skjøtselstiltak knyttet til naturverdiene. Den største biologiske trusselen mot verneverdiene er sannsynligvis den planta grana. Totalt finnes det sju større og mindre plantefelt som er vist på kart i vedlegg nr 6. Disse feltene er til sammen ca 445 daa.

Gran er ikke en naturlig art nord for Saltfjellet, og trusselen plantefeltene utgjør kan deles i to faser: vekstfase og spredningsfase. Under vekstfasen vil grana skygge ut den naturlige vegetasjonen og etter hvert gjøre jordsmonnet surere gjennom felling av nåler. Dette vil være av forbigående karakter om grana fjernes. Etter hvert som grana begynner å frø seg vil den kunne spre seg og endre naturmiljøet over et større område.

I alle de registrerte feltene må en anta at det har foregått spredning av granfrø, og aller mest har dette sannsynligvis skjedd i felt A som er hogstmodent. Sannsynligvis ligger det frø i bakken i et belte på 20-50 meter rundt feltene, samt inne i feltene. Spredningen vil være større i dominerende vindretning. Rett øst for reservatet ligger det flere private plantefelt som kan forårsake spredning inn i reservatet. Oppslag av ungplanter her bør overvåkes.

Bilde 7: Granplantefelt i Junkerdalsura naturreservat. Foto: Statskog Fjelltjenesten/Jim T. Kristensen.

Det finnes også andre fremmede arter, eksempelvis contortafuru, douglasgran, mogop, stor kubjelle og fjellvalmuer. Mange av disse er plantet ut i området ved parkeringsplass/utkikkspunkt på RV 77 og mot Bibeldalen. Pr. september 2009 var det registrert spredt oppslag av contortafuru i furuskogen i sørvest, mens det i nordvest er en god del naturlig foryngelse av gran helt opp til ca 450 meters høyde.

Veien gjennom Junkerdalsura har behov for å vedlikeholdes, noe som er omtalt i kapittel 6.5. De ansvarlige for skjøtsel av veiminnet er veimyndigheten, men også forvaltningsmyndigheten for Junkerdalsura naturreservat bør involveres da dette kan være viktig for enkelte verneverdier.

I Bibeldalen har det gjennom mange årtier vært kastet søppel fra RV 77. Statskog Fjelltjenesten har i perioden 2007-2009 gjennomført oppryddingsaksjoner, og store mengder søppel er transportert bort. Det som ligger igjen nå er av en slik art at det er vanskelig å fjerne. Imidlertid bør situasjonen følges med, og eventuelle tiltak gjennomføres ved behov.

Forvaltningsmål

- Junkerdalsura naturreservat skal ha god økologisk status og naturtilstand.
- Fremmede plante- og treslag skal fjernes fra naturreservatet, og foryngelse av fremmede arter skal hindres.
- Forsøpling av reservatet skal ikke skje
- Slitasje og erosjon som følge av ferdsel skal ikke skje
- Den gamle veien gjennom Junkerdalsura skal vedlikeholdes opp til Trekta. Dette skal gjøres på en måte som ikke er i konflikt med verneverdiene.

7.2.2 Retningslinjer og lovverk

Naturmangfoldloven trådte i kraft 01.07.09 og erstatter den tidligere naturvernloven. I naturmangfoldlovens § 47 går det fram at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til å utføre skjøtselstiltakene som er forslått i denne forvaltningsplanen. Det står videre at grunneier/rettighetshaver skal varsles om tiltak og få tilbud om å utføre tiltak på egen eiendom.

Den skjøtselen som er aktuelt her er i første rekke fjerning av grana. Om dette gjøres i regi av forvaltningsmyndigheten som et skjøtselstiltak er ikke dette søknadspliktig. Om grunneier selv ønsker å gjøre dette på eget initiativ, regnes dette som et søknadspliktig tiltak, jf verneforskriftens kapittel VI, punkt 4.

Den planta grana bør fjernes så fort og på en så skånsom måte som mulig. Arbeidet prioriteres etter denne rekkefølgen:

1. Gran som har begynt å frø seg
2. Gran som er lett tilgjengelige og "ukontroversiell" å ta ut
3. Gjenstående gran
4. Nye granplanter tas fortløpende etter hvert som de blir oppdaget.

Reparasjon av den gamle veien gjennom Junkerdalsura er et tiltak som ikke kan kalles skjøtsel av verneverdiene, og det trenger derfor tillatelse fra verneforskriften. Dispensasjon for å gjøre dette må behandles etter naturmangfoldlovens § 48 (se kapittel 8.2).

Naturmangfoldlovens § 47 (skjøtsel av verneområder)

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak.

Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.(...)

7.2.3 Tiltak

Tiltaksbeskrivelse med tiltakenes mål/hensikt er ført opp i tilknytning til bevaringsmål og måleparametre. Konkrete tiltak er satt opp i dette kapitlet med tidsrammer og stipulerte kostnader.

Fjerning av fremmede treslag

Grana og de andre fremmede treslagene i naturreservatet utgjør en trussel mot verneverdiene. Grana, inkludert bar, skal fjernes og transporteres ut av naturreservatet.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland og Statskog SF
Gjennomføres: 2014-2021
Kostnad: 1 500 000,-++
Prioritet: 1 (Høy)

Fjerning av fremmede planter

Det er enkelte plasser i naturreservatet sådd arter som ikke naturlig hører hjemme her: primært forskjellige valmuer, stor kubjelle og mogop. Disse skal fjernes.

Ansvarlig: Statskog Fjelltjenesten
Gjennomføres: 2014-2020
Kostnad: 30 000,- for hovedfjerning
Prioritet: 1 (Høy)

Rydding av søppel

Forsøplingen i Bibeldalen skal overvåkes. Om forsøplingen øker, skal det fjernes fortløpende.

Ansvarlig: Statskog Fjelltjenesten
Gjennomføres: Ved behov
Kostnad: Søkes etter behov
Prioritet: 1 (Høy)

Vedlikehold av gammel ferdselsvei

Ferdselsveien blir stadig skadet av flom og/eller ras. Strekningen fra Storjord og opp til Trekta skal vedlikeholdes så den er på samme standard som ved vernetidspunktet.

Ansvarlig: Statens vegvesen, Saltdal kommune, Statskog SF og Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres: Ved behov
Kostnad: Etter behov
Prioritet: 1 (Høy)

Bilde 8: Rydding av søppel i Bibeldalen. Foto: Jim Kristensen, Statskog Fjelltjenesten

7.3 OVERVÅKNING

7.3.1 Status og utfordringer

En god forvaltning krever kunnskap om naturkvalitetene innenfor verneområdet og tilstanden på disse. En god kartlegging og jevnlig overvåkning av naturkvalitetene er nødvendig for å vurdere tilstand og eventuelt behov for tiltak.

Junkerdalsura ble kartlagt sammen med andre kalkskoger i Nord-Norge i perioden 1983-1987, og det er ikke gjennomført en detaljert nykartlegging etter den tid. Kunnskapsgrunnlaget må derfor sies å være langt dårligere enn ønsket. Statskog Fjelltjenesten har i de siste årene kartlagt grønlandsstarr og marisko, og registrerer hekking i kjente rovfuglreir. For disse temaene må kunnskapsgrunnlaget sies å være godt.

Kulturminnene, både de norske og samiske, er ikke spesielt godt dokumentert. Det er et ønske om dette kunnskapsnivået skal heves, og forvaltningsmyndigheten vil derfor forsøke å få kartlagt disse.

I kapittel 5 er det definert bevaringsmål for utvalgte naturkvaliteter og for å nå disse er det planlagt flere skjøtselstiltak fra 2015 og framover. Det er en stor utfordring å definere bevaringsmål som skal gjenspeile tilstanden til alle naturkvalitetene innenfor naturreservatet. Bevaringsmålene som presenteres for Junkerdalsura naturreservat kan bli endret ved revidering av planen som en følge av mer kunnskap, og erfaring med den praktiske bruken.

Det er viktig med en overvåkning av virkningen de ulike skjøtselstiltakene har på naturkvalitetene som skal bevares. Skjøtsel og restaurering av naturområder er et arbeidsfelt der man fremdeles har lite kunnskap, og det er usikkert hvordan naturkvalitetene vil reagere på skjøtselen.

Forvaltningsmål

- Nykartlegging og overvåkingen skal gi økt kunnskap om naturkvalitetene og eventuelle endringer.
- Overvåking skal gi økt kunnskap om hvordan skjøtselen påvirker naturkvalitetene.
- Overvåking skal gi svar på om bevaringsmålene blir nådd og gi grunnlag for om skjøtselstiltakene må justeres.

7.3.2 Retningslinjer

- Forvaltningsmyndigheten har hovedansvaret for overvåking av naturkvalitetene innenfor reservatet. Oppsynet vil i de fleste tilfellene stå for den praktiske gjennomføringen, noe som årlig avklares gjennom bestillingsdialogen.
- Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten ved behov og minst en gang per år.
- Utvikling og tilstand i forhold til bevaringsmålene skal evalueres av forvaltningsmyndigheten og tiltak skal settes inn om nødvendig.

7.3.3 Tiltak

Nykartlegging av naturverdier

Junkerdalsura naturreservat ble kartlagt for 25 år siden, og det er behov for å oppdatere kunnskapen om naturverdiene for å kunne utarbeide gode bevaringsmål og overvåkningsplan.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres: 2016
Kostnad: 100 000,-
Prioritet: 1 (høy)

Utarbeide nye bevaringsmål og overvåkningsplan

Bevaringsmålene skal rulleres etter at naturverdiene er kartlagt og resultatene tilgjengelig for forvaltningen. Basert på kartlegging og bevaringsmål skal det utarbeides overvåkningsplan som følger opp utvikling av verneverdier og slitasje.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland og Statskog Fjelltjenesten
Gjennomføres: 2017
Kostnad: 50 000,-
Prioritet: 1 (høy)

Følge opp bevaringsmål og overvåkningsplan

Ansvarlig: Statskog Fjelltjenesten
Gjennomføres: Årlig etter at overvåkningsplan foreligger
Prioritet: 1 (høy)

Kartlegging av kulturminner

Det er behov for å kartlegge både norske og samiske kulturminner innenfor Junkerdalsura naturreservat.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres: 2020
Kostnad: 100 000,-
Prioritet: 2 (middels)

7.4 INFORMASJON OG TILRETTELEGGING

7.4.1 Status og utfordringer

Det er tidligere utarbeidet informasjonsplakat for Junkerdalsura naturreservat. Denne plakaten er på norsk, og her er det behov for å få utarbeidet en versjon på engelsk, tysk og kanskje spansk og fransk også. Informasjonsplakaten er satt opp sju plasser: tre plasser ved parkeringer og reservatsgrensa ved Storjord, en på Storjordfjellkoia, en i Trekta, en på parkeringsplass ved RV 77 ved Bibeldalen og en ved Solvågli. I tillegg er det et informasjonspunkt ved nasjonalparksenteret/turistsenteret på Storjord med informasjon om Junkerdalsura naturreservat.

Statskog Fjelltjenesten utarbeidet i 2007 brosjyren "Turer på Storjord". Den inneholder generell informasjon, informasjon om Storjordområdet historie, verneområdene i nærheten og tre turbeskrivelser. To av disse turbeskrivelsene går i eller gjennom Junkerdalsura naturreservat.

Nordland nasjonalparksenter har utarbeidet to plakater/informasjonsark over et utvalg planter som fins i Junkerdalsura. Senteret har i tillegg en informasjonsplakat i utstillingen.

Det er tilrettelagt med merking, skilt og stier fra nasjonalparksenteret og Polar Camping på Storjord. Disse stiene går blant annet til Trekta, Solvågtind, Jettegryta på sørsia av Junkerdalselva og Tjernfjelltjønna. Mellom Storjord og Trekta er den gamle ferdselsvegen i varierende forfatning avhengig av til hvilken tid på året og hvor du befinner deg. Veggen ryddes for småbjørk og steiner jevnlig, og det har tidligere vært et visst vedlikehold av grusdekket. Dette har ført til at den har blitt en populær tursti av både lokale og turister. Fra Trekta fortsetter den gamle ferdselsvegen helt til Solvågli, men veien er her av langt dårligere kvalitet og delvis tatt av ras.

Fra Polar camping er det to-tre stier som går opp i lia mot Solemtinda. Ett stykke opp i Storjordlia går disse over til to hovedstier: en opp til Solvågtind og en langs kanten av ura og ned til Trekta. Stien som går opp til Solvågtind deler seg rett før skoggrensa, og her fortsetter en DNT-merket sti nordøstover til Storengdalen. I den østlige delen av naturreservatet er det også en sti som går fra fra Solvågli og innover fjellet forbi Solvågvatnet.

Forvaltningsmål

- Informasjonsarbeidet i og utenfor reservatet skal bidra til at alle besøkende får informasjon om naturkvalitetene i området og bestemmelsene i verneforskriften.
- Informasjonsarbeidet skal bidra til at naturkvalitetene sikres.
- Tilrettelegging for ferdsel skal sikre naturkvalitetene i reservatet.

7.4.2 Retningslinjer

Følgende retningslinjer bør legges til grunn:

- Alt offisielt informasjonsmateriell skal utarbeides av, eller i samarbeid med forvaltningsmyndigheten.
- Det kan åpnes for merking av rundturløype som beskrevet i kapittel 7.4.1. Det er imidlertid viktig at dette ikke er i konflikt med verneverdier og at det avklares med Statens vegvesen.
- Det kan åpnes for merking av spesielle natur- og kulturverdier langs gamleveien og stier som er merket eller tillates merket.

7.4.3 Tiltak

Oppdatere informasjon på www.naturbase.no

Det ligger faktainformasjon om naturreservatet på www.naturbase.no. Denne bør oppdateres og vedlikeholdes jevnlig.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres: Ved behov
Prioritet: 1 (høy)

Utarbeide ny informasjonsplakat

Det er behov for å utarbeide ny informasjonsplakat med informasjon også på engelsk og tysk. Dette bør gjøres etter at nykartlegging er gjennomført for å få med eventuelle funn av nye og sjeldne arter.

Ansvarlig: Fylkesmannen i Nordland
Gjennomføres: 2018
Kostnad: 30 000,-
Prioritet: 1 (høy)

8 Saksbehandling

8.1 FORVALTNINGSMYNDIGHETER

Ansvar for forvaltningen av Junkerdalsura naturreservat involverer følgende myndigheter:

Klima- og miljødepartementet (KLD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvaret for at den miljøpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. MD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturvernloven og viltloven.

Miljødirektoratet er øverste fagmyndighet for naturvernområder i Norge og har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturvernloven. DN avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. DN er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. DN skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene.

Fylkesmannen i Nordland (FM) er pr. 01.10.14 forvaltningsmyndighet for Junkerdalsura naturreservat. Fylkesmannen er ansvarlig for at verneforskriften blir forvaltet i forhold til verneformålet. Hvis verneverdiene forringes, er det Fylkesmannens ansvar at nødvendige tiltak blir igangsatt. Videre skal Fylkesmannen behandle og avgjøre alle søknader. Klage på vedtak skal gå via Fylkesmannen og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

Saltdal kommune er myndighet på flere av de øvrige lovverkene som kan få betydning innen Junkerdalsura naturreservatet, eksempelvis plan- og bygningsloven og motorferdselsloven.

Riksantikvaren forvalter fredningsforskriften for gamleveien gjennom Junkerdalsura, mens samiske kulturminner forvaltes av **Sametinget**. **Nordland fylkeskommune** forvalter andre kulturminner.

8.2 LOVERK, FØRINGER OG FORVALTNING

8.2.1 Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften har som formål å opprettholde den tilstanden som området var i ved fredningstidspunktet, samt å fremme verneformålet.

Forvaltningen av verneområdet skal skje med et langsiktig perspektiv. Dette stiller krav til langsiktig tenkning hos både de daglige brukerne og Fylkesmannen. Forvaltningsplanen for Junkerdalsura naturreservat skal rulleres seinest om 10 år.

01.07.09 trådte den nye naturmangfoldloven i kraft og denne loven erstatter nå den gamle naturvernloven av 01.07.70. Selv om Junkerdalsura naturreservat ble fredet med hjemmel i en lov som nå er opphevet, gjelder verneforskriften inntil Kongen bestemmer noe annet (naturmangfoldlovens § 77, første punktum).

En generell omtale av verneforskriften er gitt i kapittel 6.1. Verneforskriftens kapittel VIII, den generelle unntaksbestemmelsen, gir forvaltningsmyndigheten anledning til å gjøre unntak fra verneforskriften når formålet med fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller, dersom det ikke strider mot formålet med fredningen. Denne bestemmelsen ble erstattet av naturmangfoldlovens § 48 da den trådte i kraft. Naturmangfoldlovens § 48 gjør det mulig å gi dispensasjon fra et vernevedtak *dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til*

vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. I ordet «nevneverdig» ligger en ganske snever adgang til dispensasjon bare i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Presiseringen er for å sikre at vernevedtaket ikke uthules gjennom omfattende dispensasjoner.

Det er viktig å være oppmerksom på at dersom det gis dispensasjon etter denne paragrafen skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Uavhengig av det som følger av avsnittet ovenfor kan det gis dispensasjon dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Naturmangfoldlovens § 48:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

8.2.2 Verneforskriften og naturmangfoldloven

Kapittel II i naturmangfoldloven inneholder alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk av naturen. Dette er blant annet forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter. I tillegg skal naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 (prinsipper for offentlig beslutningstaking) legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, for eksempel si ved behandling av dispensasjonssøknader og tildeling av tilskudd. Disse vurderingene skal fremgå i beslutningen.

De fem prinsippene er:

§ 8 - Offentlige beslutninger skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelige kunnskap om arter, naturtyper og effekten av påvirkning

§ 9 - Ved tvil om effekten av påvirkning skal føre – var – prinsippet benyttes

§ 10 - Samlet belastning på et økosystem skal vurderes

§ 11 - Den som gjør skade på miljøet skal bære kostnadene (rimelighetsvurdering)

§ 12 - Det skal velges driftsmetoder, teknikk og lokalisering som i størst mulig grad begrenser skade på naturen.

8.2.3 Forholdet til andre lovverk

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven går foran andre lover eller forskrifter dersom det er ulikheter mellom bestemmelsene. Det øvrige regelverk gjelder i tillegg til verneforskriftene i områder vernet etter naturvernloven.

Ved søknader om tillatelse til motorisert ferdsel vil det i de fleste tilfeller være nødvendig med både dispensasjon fra motorferdselloven og fra verneforskriften. Med få unntak vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn annet lovverk. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon først blir behandlet av Fylkesmannen.

8.2.4 Randsoner til verneområder

Forskrifter gitt med hjemmel i naturvernloven og naturmangfoldloven gjelder ikke for virksomhet utenfor vernegrensene. Det er derfor viktig at grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende områder på en slik måte at ikke verneverdiene innenfor et verneområde blir forringet.

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov enn naturmangfoldloven innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal kommuner og sektormyndigheter tillegge hensynet til disse verneverdiene vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis og ved fastsetting av eventuelle vilkår (jf naturmangfoldlovens § 49). Bestemmelsen gjelder kun for tiltak som skjer utenfor verneområdet, men som kan ha negativ effekt på verneverdiene innenfor området, f.eks. gjennom forurensing, endring i vannstand, drenering eller ved retningsendring av vassdrag.

For virksomhet utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det være en aktsomhetsplikt for den enkelte, jf. naturmangfoldloven § 6. Den innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturen.

8.2.4.1 Generelle retningslinjer for saksbehandling

Retningslinjer for behandling av saker som angår de ulike brukerinteressene er presentert i kapittel 6. Punktene under viser de generelle retningslinjene for all saksbehandling som omhandler Junkerdalsura naturreservat.

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes forvaltningsmyndigheten, som pr. 01.12.14 er Fylkesmannen i Nordland.
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteresser. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering i forhold til tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser.
4. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal forvaltningsmyndigheten vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på om vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatelsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.
5. Statens Naturoppsynet er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.
6. Disse instansene skal ha kopi av alle vedtak: Saltdal kommune, Statskog SF, Statskog Fjelltjenesten (naturoppsyn for naturreservatet), Miljødirektoratet,

Naturvernforbundet i Nordland og private grunneiere dersom de berøres. Naturvernforbundet er definert som part og har klageadgang.

7. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Miljødirektoratet via forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten vurderer om det framkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak skal klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak.

8.2.5 Oppfølging av ulovligheter – håndheving og sanksjoner

For å ivareta formålet med opprettelsen av naturreservatet er det viktig at lovverket følges opp og at overtredelser av lovverket blir sanksjonert gjennom illeggelse av straff eller forvaltningsmessige sanksjoner. For å ivareta lovens formål har naturmangfoldloven i kapittel IX en rekke bestemmelser om håndheving og sanksjoner.

Oppfølging i felt. SNO er forvaltningens feltapparat og vil reagere med anmeldelse eller informasjon der lovbrudd påtreffes. Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten har også et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd som de blir kjent med. Dette kan skje gjennom anmeldelse og/eller forvaltningsmessige reaksjoner fra Fylkesmannen eller Miljødirektoratet. En oversendelse til Miljødirektoratet bør inneholde en vurdering av tilfellet og hvilke sanksjoner som ansees hensiktsmessig.

Fylkesmannen er fra 01.01.11 delegert myndighet etter naturmangfoldlovens §§ 69-73. Disse er:

- § 69 *Retting og avbøtende tiltak*. Denne paragrafen gir myndighetene hjemmel til å pålegge en ansvarlig å stanse pågående ulovlige arbeider og/eller treffe vedtak om retting av det ulovlig etablerte forholdet.
- § 70 *uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet*. Denne paragrafen retter seg mot forhold som i utgangspunktet er lovlig, men som innebærer uforutsette og vesentlige konsekvenser for naturmangfoldet. Når slik skade har inntruffet kan myndighetene pålegge den ansvarlige å treffe tiltak (gjenoppretting) dersom det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige.
- § 71-72 *Direkte gjennomføring og bruk av andres eiendom*. Disse paragrafene gir myndighetene mulighet til å sørge for iverksetting av tiltak for den ansvarliges regning når pålegg etter §§ 69 og 70 ikke blir etterkommet, eller dersom det haster av hensyn til naturmangfoldet eller det ikke kan påvises noen ansvarlig.
- § 73 *Tvangsmulkt* er et pressmiddel myndighetene kan benytte for å sikre gjennomføring av lovens bestemmelser. Tvangsmulkt fastsettes når en overtredelse er avdekket og pålegg om retting eller unnlattelse av å oppfylle en plikt ikke er etterkommet. Tvangsmulkt kan være et engangsbeløp eller løpende så lenge overtredelsen varer.

Miljødirektoratet er myndighet etter § 74 *Miljøerstatning* som innebærer et objektivt erstatningsansvar ved overtredelse av bestemmelser i naturmangfoldloven eller i annen lovgivning som får betydning for gjennomføring av mål og prinsipper i loven. Denne bestemmelsen bidrar til at mindre overtredelser "avkriminaliseres" og kan sanksjoneres av forvaltningen selv uten å gå gjennom rettsapparatet. Dette regnes ikke som straff og er ikke til hinder for å illegge andre sanksjoner.

§ 75 angir strafferammen for overtredelser av naturmangfoldloven som er bot eller fengsel inntil ett år, eller tre år ved grove overtredelser.

9 Rullering av forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen for Junkerdalsura naturreservat gjelder for tidsperioden 2014-2023. Forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for revidering av forvaltningsplanen, arbeidet med revidering av forvaltningsplanen skal starte senest i 2021. Forvaltningsmyndigheten kan revidere bevaringsmålene i forvaltningsplanen før den tid dersom det er behov for det.

10 Kilder

Direktoratet for naturforvaltning (DN) 1989. Verneverdige kalkfuruskooger. DN-Rapport nr. 10-1989. 148 sider.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) 1996. Barskog i Nord-Norge. Utkast til verneplan. DN-Rapport nr. 1996-7. 128 sider.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) 2007a. Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Notat 2007-1.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) 2007b. Håndbok 13 - 2. utgave 2006 Oppdatert 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Emerald Network i Norge. Pilotprosjekt. Rapport 2007-1.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner, Statens vegvesen – Region Midt

Nettelblatt, Mats. Planter i Junkerdalsura.

Nordland nasjonalparksenter: Storjords geologi.

Riksrevisjonen, 2005–2006. Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med kartlegging og overvåking av biologisk mangfold og forvaltning av verneområder. Dokument nr. 3:12.

Saltdal kommune, 2009: Junkerdalsura naturreservat. Rapport om utbredelse av gran og kostnader med å hogge/fjerne grana.

Statens vegvesen: Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner.

Statens vegvesen Ressursavdelingen, 2011: Rasfarevurdering av den gamle vegen i Junkerdalsura mellom Janshellaren og Trekta. Oppdragsrapport. 11 sider.

Statskog Fjelltjenesten, 2007. Turer på Storjord.

Statskog SF, 2007. Aktivitets – og stedsutvikling på Storjord i Saltdal kommune. 41 sider.

www.artsdatabanken.no

Jim Kristensen, pers. med.

11 Vedlegg

1. Verneforskrift for Junkerdalsura naturreservat
2. Kart over Junkerdalsura naturreservat
3. Liste over registrerte rødlistearter
4. Prioritert liste over tiltak
5. Bevaringsmål
6. Skogbruksplan
7. Informasjonsplakat
8. Kart over grønlandsstarr- og mariskolokaliteter
9. Traseer det kan gis tillatelse til å bruke ATV for å transportere ut felt elg.

Statens hus

Moloveien 10

tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77

fmnopost@fylkesmannen.no

www.fmno.no

ISBN nummer: 978-82-92558-55-3

www.twitter.com/FMNordland || www.facebook.com/FylkesmannenNO